

Artikel 11.2 i förordning 883/2004

Försäkringskassans ställningstagande

För att en person fortsatt ska kunna omfattas av svensk lagstiftning ska, om personen inte är bosatt i Sverige, kontantförmån enligt artikel 11.2 i förordning 883/2004¹ erhållas i direkt anslutning till att arbetet i Sverige upphör. Om en person flyttar från Sverige till annat medlemsland ska kontantförmånen utbetalas i direkt anslutning till flytten.

Föräldrapenning ska grunda sig på arbete samt tas ut sju dagar i veckan med minst en åttondel per dag för att omfattas av artikel 11.2 i förordning 883/2004.

Bakgrund och överväganden

EU-rättslig reglering och praxis

Enligt artikel 11.3.a i förordning 883/2004 ska en person som arbetar som anställd i ett medlemsland omfattas av lagstiftningen i det medlemslandet. Förordningen utvidgar dock begreppet arbete som anställd genom artikel 11.2 i samma förordning, i vilken följande anges:

”Vid tillämpningen av denna avdelning skall de personer som med anledning av sitt arbete som anställd eller sin verksamhet som egenföretagare erhåller en kontantförmån anses utöva denna verksamhet. Detta ska inte gälla ersättning i form av pensioner vid invaliditet, ålderdom eller till efterlevande eller ersättning i form av pension vid olycksfall i arbetet eller arbetssjukdomar och inte heller kontanta sjukvårdsförmåner som är obegränsade i tid.”

Artikel 11.2 i förordning 883/2004 innebär att en person som får vissa kontantförmåner ska anses arbeta som anställd eller utöva verksamhet som egenföretagare, trots att han eller hon inte gör det för tillfället. Förmånen likställs på så sätt med arbete som anställd vid tillämpningen av bestämmelserna om tillämplig lagstiftning enligt avdelning II i förordning 883/2004. Det gäller inte för vissa mer långvariga ersättningar som nämns i bestämmelsen. Bestämmelsen ska användas när en person bor i ett annat medlemsland än det han eller hon arbetar i, alternativt flyttar till ett annat medlemsland än det som kontantförmånen erhålls från. Flertalet av bestämmelserna om fastställande av tillämplig lagstiftning hänvisar till en person som arbetar som anställd respektive bedriver verksamhet som egenföretagare och artikel 11.2 i förordningen är därför tillämplig i samtliga dessa situationer.

Svenska förmåner

När det gäller förmåner som omfattas av socialförsäkringsbalken (SFB) är det de arbetsbaserade förmånerna i 6 kap. SFB som kan anses vara kontantförmåner med anledning av arbete som anställd. Artikel 11.2 i

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

förordning 883/2004 gäller därför endast när en person får följande förmåner enligt SFB.

- graviditetspenning
- föräldrapenning som grundar sig på arbete
- tillfällig föräldrapenning
- sjukpenning
- rehabiliteringsersättning
- närståendepenning
- livränta i vissa fall

Även följande förmåner som inte omfattas av SFB anses vara kontantförmåner som grundas på arbete:

- aktivitetsstöd, om det räknas av från antalet dagar som personen skulle haft rätt till arbetslöshetsersättning
- arbetslöshetsersättning

Överväganden

Varför behövs ett rättsligt ställningstagande?

Det finns i dagsläget ingen praxis från EU-domstolen som ger ledning i hur bestämmelsen ska tillämpas. Det behövs därför ett rättsligt ställningstagande om hur artikel 11.2 i förordning 883/2004 förhåller sig till förmåner som anses vara kontantförmåner enligt svensk lagstiftning.

När blir det aktuellt att tillämpa artikel 11.2?

Syftet med artikel 11.2 i förordning 883/2004 är att en person inte ska omfattas av ett annat medlemslands lagstiftning än arbetslandets lagstiftning när han eller hon gör avbrott från arbetet i samband med t.ex. sjukdom eller föräldraledighet. Det kan gälla situationer när bosättningslandets lagstiftning enligt artikel 11.3.e i förordningen annars skulle ha blivit tillämplig eller att bestämmelserna om arbete i två eller flera länder enligt artikel 13 inte längre skulle vara tillämpliga. Artikel 11.2 innebär att den tillämpliga lagstiftningen ska vara densamma så länge personen får ersättning med anledning av sitt arbete enligt det behöriga medlemslandets lagstiftning. En person kan dock under tiden en kontantförmån utges ändra sitt arbetsmönster och en ny bedömning av tillämplig lagstiftning kan behöva göras utifrån de nya förhållandena.

För att det ska bli aktuellt att tillämpa artikel 11.2 i förordning 883/2004 ska det finnas en rätt till förmån enligt nationell lagstiftning och bestämmelsen kan endast tillämpas så länge en förmån utbetalas enligt nationell lagstiftning. För att en person fortsatt ska kunna omfattas av svensk lagstiftning ska kontantförmånen utbetalas i direkt anslutning till att arbetet i Sverige upphör, om personen inte är bosatt här. Om en person flyttar från Sverige under t.ex. föräldraledighet måste kontantförmånen utbetalas i direkt anslutning till flytten. Detta beror på att svensk lagstiftning inte längre är tillämplig när en person slutar arbeta som anställd och inte heller är bosatt i Sverige. Det går därför inte att tillämpa artikel 11.2 i en situation när en person slutar att arbeta i Sverige och är bosatt i eller flyttar till ett annat medlemsland samt inom efterskyddstid eller SGI-skyddad tid ansöker om förmåner (jfr Rättsligt ställningstagande

Beslutsdatum
2023-09-20Vår beteckning
Dnr 2023/026324
Serienummer
2023:11

2023:10 om arbete som anställd enligt förordning 883/2004 och socialförsäkringsbalken).

Vad gäller för föräldrapenning?

Det behövs ett klargörande av hur begreppet "erhåller en kontantförmån" enligt artikel 11.2 i förordning 883/2004 ska tolkas i förhållande till föräldrapenning. Detta eftersom föräldrapenning kan tas ut på olika nivåer, i olika omfattning och under lång tid.

För att föräldrapenning ska anses grunda sig på arbete som anställd eller egenföretagare ska det vara fråga om uttag av dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå enligt 6 kap. SFB. Personen måste därför vara försäkrad för arbetsbaserade förmåner. För föräldrapenning finns också bestämmelser om särskild beräkningsgrund i 12 kap. SFB. Även ersättning som betalas ut med stöd av dessa bestämmelser kan anses vara förmån baserad på arbete som anställd.

Artikel 11.2 i förordning 883/2004 ger ingen vägledning gällande i vilken omfattning en kontantförmån måste tas ut. Begreppet "erhåller" tyder dock på att det inte räcker att det finns en möjlighet för personen att få en kontantförmån, utan att förmån faktiskt måste erhållas. Även om en person är fortsatt omfattad av den arbetsbaserade försäkringen och enligt SFB har SGI-skydd fram till barnets ettårsdag är detta inte tillräckligt för att omfattas av artikel 11.2. Föräldrapenning är en dag ersättning där den lägsta omfattningen som kan betalas ut är en åttondels ersättning. Begreppet "erhåller en kontantförmån" enligt artikel 11.2 i förordning 883/2004 ska enligt Försäkringskassans uppfattning därför anses innebära att personen måste ta ut föräldrapenning med minst en åttondel per dag, sju dagar per vecka.

Efter barnets ettårsdag ska föräldrapenning tas ut med fem hela arbetsdagar för att behålla SGI-skydd. SGI-skyddet påverkar möjligheten att fortsatt beviljas föräldrapenning enligt 6 kap. SFB, dvs. arbetsbaserad föräldrapenning. Att föräldrapenningen är arbetsbaserad är en grundförutsättning för att kunna tillämpa artikel 11.2 i förordning 883/2004, eftersom förmånen ska utges med anledning av arbete som anställd. Därutöver gäller som ovan nämnts att föräldrapenning måste tas ut med minst en åttondel per dag, sju dagar per vecka, för att artikel 11.2 ska vara uppfylld.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

Artikel 11.2 i förordning 883/2004.

Mänskliga rättigheter, diskriminering, jämställdhet och barnrätt

Det rättsliga ställningstagandet förväntas inte påverka frågor om mänskliga rättigheter, diskriminering, jämställdhet eller barnrätt. Även om föräldrapenning måste tas ut på en viss nivå för att kvarstå i svensk försäkring enligt artikel 11.2, så innebär förordning 883/2004 att en person alltid kommer att omfattas av något medlemslands lagstiftning.

Beslutsdatum
2023-09-20

Vår beteckning
Dnr 2023/026324
Serienummer
2023:11

Försäkringskassan

Marie Axelsson
Beslutsfattare

Emma Holm
Föredragande